

VG3 Påbygging til generell studiekompetanse

INFORMASJON OG VALGSKJEMA SKOLEÅRET 2023/2024

Velkommen som elev hos oss!

Du skal starte påbygging til generell studiekompetanse hos oss på Bodø videregående skole, og vi ser fram til å hjelpe deg med å fullføre skoleåret. Fag og undervisning kan være litt annerledes enn det du har hatt de siste årene, og for mange oppleves overgangen fra yrkesfag til ren teoriopplæring som krevende. Dersom du er innstilt på at dette blir et år med mye lesing og skrivning, vil vi legge til rette for at du skal få et godt skoleår hvor du kan legge grunnlaget for videre studier.

Når du begynner på skolen i høst, må du levere inn kopi av kompetansebevis for VG1 og VG2 hvis du har disse kursene fra et **annet fylke** enn Nordland. Dersom du har tatt fagbrev, vil vi gjerne ha en kopi av dette.

Vi har to løp til generell studiekompetanse for dere som har tatt yrkesfaglig utdanning. Variant 1 er for dere som kun har tatt Vg1 og Vg2 yrkesfag. Variant 2 er for dere som har tatt fagbrev og ønsker påbygging til generell studiekompetanse. Les informasjonen for den aktuelle varianten du skal ta før du ser på selve fagvalgskjemaet.

Variant 1 – ordinær påbygging til generell studiekompetanse (vg1 og vg2 yrkesfag som bakgrunn)

Fellesfag

De obligatoriske fellesfagene utgjør til sammen 25 t/pr. uke (norsk 10 t, historie 5 t, naturfag 3 t, matematikk 5 t og kroppsøving 2 t). Disse timene vil du ha sammen med klassen du kommer i.

Programfag

Alle elevene som hører inn under denne varianten må ha ett programfag på 5 t/pr. uke fra utdanningsprogrammet *studiespesialisering*, slik at timetallet blir 30 t/pr. uke. Hvis du tok

matematikk som del av YFF (yrkesfaglig fordypning) i Vg1 og/eller Vg2, blir fellesfagene redusert tilsvarende. Du må da velge **to** programfag for å fylle kravet om minst 30 timer på påbygging Vg3.

Som påbyggingselev kommer du også til å ha klassens samarbeidstime. Denne timen er satt av til møter med kontaktlærer, til ulike klassesaker, karriereveiledning m.m. Denne timen regnes ikke inn i de 30 timene på Vg3, men tas ut som avspasering på slutten av skoleåret. 7. og 8. time på torsdager vil noen ganger brukes til undervisning, kurs og orientering om høyere utdanning.

Variant 2 – påbygging til generell studiekompetanse for dere med fagbrev

De obligatoriske fellesfagene utgjør til sammen 23 uketimer (norsk 10 t, historie 5 t, naturfag 3 t og matematikk 5 t). Disse timene vil du ha sammen med klassen du kommer i. Du trenger med andre ord **ikke kroppsøving og programfag** slik de med variant 1 skal ha.

Som påbyggingselev kommer du også til å ha klassens samarbeidstime. Denne timen er satt av til kontakt med kontaktlærer, til ulike klassesaker, karriereveiledning m.m. Denne timen regnes ikke inn i de 30 timene på Vg3, men tas ut som avspasering på slutten av skoleåret. 7. og 8. time på torsdager vil noen ganger brukes til undervisning, kurs og orientering om høyere utdanning.

Fag du kan velge skoleåret 2023/2024

Vi har følgende programfagstilbud for påbygging på Bodø videregående skole i år:

Faggruppe 1	Faggruppe 2
Biologi 1	Reiseliv og språk 1
Teknologi og forskningslære 1	Engelsk 1
Sosiologi og sosialantropologi gr. 1	Sosiologi og sosialantropologi gr. 2
Rettslære 1	Entreprenørskap og bedriftsutvikling 1
Økologisk økonomi 2	Psykologi 1

Dersom du må ta to programfag, må du velge **ett fag fra hver gruppe**. Vi gjør oppmerksom på at du må sette opp alternative ønsker i tilfelle førsteønsket ditt skaper kollisjoner i timeplanen.

Se fagoversikt neste side.

Fagbeskrivelser

BIOLOGI 1

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- Planleggje og gjennomføre undersøkingar, samle, behandle og tolke data, og presentere resultat og funn
- Utforske korleis dei taksonomiske kriteria har endra seg i tråd med den teknologiske utviklinga, og samanlikne organismar med omsyn til fellestrekk og variasjon
- Utforske samanhengar mellom anatomi og fysiologi og gjere greie for prinsippa for livsprosessane i organismar
- gjere greie for korleis utvalde reguleringsmekaniskar styrer homeostase hos mennesket, og undersøkje korleis livsstil kan påverke disse mekanismane
- utforske samanhengar mellom cellestruktur og -funksjonar og gjere greie for korleis cellulære membranar danner grunnlag for kommunikasjon mellom celler
- samanlikne korleis ulike celler deler seg, og gjere greie for kvifor regulering av celledeling er viktig for vekst og reparasjon
- gjere greie for korleis virale og mikrobielle sjukdommar oppstår, spreier seg og blir nedkjempa
- drøfte korleis vaksinar førebyggjer og vernar mot sjukdom på individ- og populasjonsnivå
- gjere greie for bruk av antibiotika og drøfte moglege konsekvensar
- utforske abiotiske og biotiske faktorar i eit økosystem, drøfte samanhengar som forklarar det biologiske mangfaldet og reflekter over naturens eigenverdi
- utforske kva konsekvensar endringar i klima og arealutnytting kan ha for det biologiske mangfaldet, og drøfte tiltak for ei meir berekraftig forvaltning

Link til læreplanen: [Kompetansemål etter biologi 1 - Læreplan i biologi \(BIO01-02\) \(udir.no\)](#)

TEKNOLOGI OG FORSKNINGSLÆRE 1

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- Bruke kravspesifikasjon og arbeidstegninger i arbeid med å utvikle og teste funksjonelle produkter
- Utvikle og teste et produkt som inneholder en mikrokontroller, og vurdere muligheter for utvidelser og forbedringer
- Utforske og bruke analoge og digitale signaler fra sensorer og beskrive sensorenes ulike bruksområder
- designe og lage et produkt som produserer empiriske data og presentere funn fra eget datamateriale
- analysere datamateriale fra forsøk og reflektere over og teste om usikkerheten kan reduseres
- bruke kvantitativ metode i forsøk og vurdere påliteligheten til resultatene
- beskrive historisk utvikling av og virkemåten til et teknologisk produkt, og drøfte samfunnsnyttene av dette
- drøfte etiske problemstillinger knyttet til teknologisk utvikling
- utforske hvordan en virksomhet arbeider med teknologi, og gjøre rede for virksomheten i et bærekraftsperspektiv

Link til læreplanen: [Kompetansemål etter teknologi og forskningslære 1 - Læreplan i teknologi og forskningslære \(TNF01-02\) \(udir.no\)](#)

ENGELSK 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- Bruke egnede lese-, lytte-, tale- og skrivestrategier tilpasset situasjon og formål
- Bruke et rikt og presist ordforråd av generell og fagspesifikk art på en hensiktsmessig og situasjonstilpasset måte både muntlig og skriftlig
- Anvende kunnskaper om ord, setningsbygging, tekstbinding og språkbruk for å forbedre eget språk og egne tekster
- produsere ulike muntlige og skriftlige situasjonstilpassede tekster med klart innhold og hensiktsmessig stil og struktur
- anvende hensiktsmessige kilder på en kritisk og etterrettelig måte
- lese og bruke ulike typer tekster på engelsk som utgangspunkt for egen språklæring og faglig refleksjon
- bruke ulike fagspesifikke tekster på engelsk med tema fra andre fag, som utgangspunkt for egen språklæring og faglig refleksjon
- analysere og tolke skjønnlitterære tekster på engelsk, inkludert selvvalgte tekster
- reflektere over språklige varianter i noen engelskspråklige land
- reflektere over innflytelsen til og bruken av det engelske språket i informasjons- og meningsutveksling globalt
- vise forståelse, selvstendig refleksjon og kritisk tenking i analyse av noen aktuelle samfunnsdebatter i engelskspråklige land
- utforske og presentere minst ett selvvalgt emne knyttet til språk, kultur, samfunn eller vitenskap ved kritisk bruk av engelskspråklige tekster og andre kilder

Link til læreplanen: [Kompetansemål etter engelsk 1 - Læreplan i engelsk programfag \(ENG04-02\) \(udir.no\)](#)

SOSIOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger
- vurdere samfunnsvitenskapelige teorier, metoder og tenkemåter, og bruke disse for å utforske sosiale og kulturelle fenomener og gjennomføre samfunnsfaglige undersøkelser
- gjøre rede for og reflektere over sosialisering som en livslang prosess
- drøfte årsaker til sosiale avvik og reflektere over og vurdere individuelle og kollektive reaksjoner
- drøfte ulike oppfatninger av begrepet kultur, og sammenligne kulturfenomener innad i og mellom kulturer
- analysere hvordan kulturer er stabile og i endring, og drøfte utfordringer og muligheter som følger av kulturelt mangfold
- gjøre rede for ulike former for makt og vurdere hvordan utøvelse av makt påvirker aktører, strukturer og handlinger
- drøfte hvordan medier, kommunikasjon og samhandling endrer seg i takt med utvikling av ny teknologi
- reflektere over årsaker til marginalisering i samfunnet og utforske og vurdere tiltak som kan motvirke utenforskap og fremme inkludering
- utforske og reflektere over mangfold og variasjoner i ulike urfolks kulturer og samfunnsliv
- drøfte betydningen av kulturforståelse og interkulturell kompetanse i et demokratisk og mangfoldig samfunn
- bruke teorier om lagdeling og klasser for å drøfte sosial ulikhet
- gjøre rede for forutsetninger for sosial mobilitet og drøfte konsekvenser av høy og lav sosial mobilitet i ulike samfunn og kulturer
- drøfte konsekvenser av ulik organisering av arbeid og vurdere betydningen av arbeid og produksjon for individ og samfunn
- vurdere ulike former for arbeidsdeling og drøfte sammenhenger mellom teknologi, produksjon og samfunnsendringer
- vurdere hvordan politiske ideologier behandler makt- og fordelingsspørsmål, og drøfte oppfatninger av rettferdighet og fordeling
- drøfte sammenhenger mellom sosiale prosesser og sosial ulikhet på individ- og samfunnsnivå, og muligheter for å skape bærekraftige samfunn

Link til læreplanen: [Kompetansemål - Læreplan i sosiologi og sosialantropologi \(POS04-01\) \(udir.no\)](#)

RETTSLÆRE 1

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- reflektere over Noreg som rettsstat og vurdere maktfordeling, rettssikkerheit og legalitetsprinsippet i Noreg
- utforske og drøfte kva funksjon rettsreglane har i samfunnet
- utforske og bruke ulike rettskjelder for å løyse juridiske problemstillingar
- identifisere partar, krav, rettsleg grunnlag og juridisk problemstilling, og gjennomføre juridisk drøfting for å komme fram til ein konklusjon
- utforske prinsippet om barnets beste og bruke sentrale reglar i barnelova
- bruke reglar om rettar og plikter mellom ektefellar og mellom sambuarar, og reglar som gjeld ved inngåing og oppløysing av ekteskap
- gjere greie for reglane om uskifte og bruke reglar om arv etter lov og testament
- gjere greie for rettar og plikter i arbeidslivet og bruke sentrale reglar om inngåing og avslutting av arbeidsforhold, varsling og trakassering
- bruke sentrale reglar om likestilling og diskriminering i samfunnet
- utforske grunnprinsippa i avtaleretten og forskjellen mellom ulike typar kjøp, og bruke sentrale reglar om pliktene og rettane til kjøparen og seljaren i samband med forbrukarkjøp og angrerett
- utforske og drøfte dagsaktuelle eller rettshistoriske juridiske problemstillingar

Link til læreplan: [Vurderingsordning - Læreplan i rettslære \(RTL01-04\) \(udir.no\)](#)

ØKOLOGISK ØKONOMI 2

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- reflektere over hvordan prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi påvirker praksis innenfor næringslivet
- gjøre rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til miljø- og samfunnsansvarlig praksis i bedrifter
- reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i ansvarshierarkiet har for næringslivet, og drøfte på hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling
- beskrive den tredelte bunnlinje og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger i bedrifter og offentlig virksomhet i din region
- presentere utfordringer knyttet til FNs bærekraftsmål og vurdere i hvilken grad nettverk av samarbeidende bedrifter er egnet til å håndtere utfordringene
- gjør rede for hvordan kretsløpsmodellen og sirkulær økonomi kan påvirke bedrifter til bærekraftig samfunnsutvikling
- drøfte hvordan ulike metoder for dialogbasert samarbeid kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger
- utforske hvordan næringslivet samarbeider i nettverk for å skape økonomiske og økologiske forbedringer, og drøfte fordeler og ulemper ved slikt samarbeid
- vurdere hvordan økonomisk globalisering påvirker lokale bedrifter, og utforske hvordan bedrifter er en del av internasjonal handel
- analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker HMS-arbeidet i en bedrift
- beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål
- sammenligne ulike bedrifters arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifters muligheter for nyskaping

ENTREPRENØRSKAP OG BEDRIFTSUTVIKLING 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke kilder, teorier og modeller i arbeid med faglige spørsmål, emner og problemstillinger
- utforske ulike kreativitetsprosesser og utvikle forretningsideer
- utforske og bruke ulike innovasjonsprosesser ved etablering av virksomheter
- utvikle forretningsmodeller og vurdere opp mot bærekraftig utvikling
- utforske og vurdere hvordan samhandling påvirker innovasjon og utvikling
- sammenligne og vurdere informasjon om markeder, kjøpsatferd og segmenter for å ta beslutninger
- gjennomføre situasjonsanalyse, vurdere utviklingsmuligheter og sette mål i en oppstartsfase
- utforske og bruke ulike konkurransemidler i en oppstartsfase
- vurdere og velge selskapsformer ut fra risiko og ansvar ved etablering
- reflektere over hva som kjennetegner en god leder i etableringsfasen, og hvordan leder og medarbeidere samhandler og setter sammen gode team
- læreplan i entreprenørskap og bedriftsutvikling
- beregne og vurdere pris og kapitalbehov, utarbeide budsjett og vurdere finansieringsmuligheter med tanke på risiko og ansvar for en ny virksomhet
- lese regnskap og nøkkeltall for å vurdere en virksomhets lønnsomhet
- reflektere over hva entreprenøriell kompetanse er, og vurdere hva det har å si for utvikling av virksomheter

Link til læreplanen: [Kompetansemål etter entreprenørskap og bedriftsutvikling 1 - Læreplan i entreprenørskap og bedriftsutvikling \(ENT01-03\) \(udir.no\)](#)

REISELIV OG SPRÅK 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- kartlegge reiselivet på ulike destinasjoner ved hjelp av elementene i det helhetlige reiselivsproduktet
- bruke markedsføringsverktøy og markedsdata for å utforske reiselivsprodukter og markeder
- bruke norsk eller samisk og engelsk i samhandling med aktører i reiselivsnæringen og reflektere over hvordan tilpasse kommunikasjonen til ulike grupper
- beskrive normer, verdier og tradisjoner i norsk kultur, samisk kultur og andre kulturer, og vurdere hvordan dette påvirker kommunikasjon og samhandling
- planlegge reiser og presentere informasjon tilrettelagt for ulike målgrupper
- beskrive og bruke nasjonale og internasjonale merke- og verneordninger i reiselivsfaglige sammenhenger
- drøfte betydningen av samarbeid mellom ulike profesjonelle aktører i reiselivet og reiselivets omgivelser
- planlegge og gjennomføre muntlig guiding og lede ulike typer reiselivsaktivitet
- drøfte betydningen av reiselivsvirksomheters interne og eksterne arbeidsbetingelser
- drøfte reiselivsmedarbeidernes betydning og ansvar i møte og samhandling med lokale, nasjonale og internasjonale gjester
- utforske og beskrive prinsipper for bærekraftig reiseliv og hvordan disse kan brukes i utviklingen av opplevelser
- utforske og presentere reiselivsprodukter med utgangspunkt i norsk og samisk kultur

Link til læreplanen: [Kompetansemål etter reiseliv og språk 1 - Læreplan i reiseliv og språk \(RSP01-02\) \(udir.no\)](#)

PSYKOLOGI 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- finne og vurdere informasjon for å analysere faglige spørsmål og problemstillinger
- sammenligne, anvende og vurdere ulike vitenskapelige tilnærminger, teorier, perspektiver og metoder, og vurdere forskjellige forklaringer på psykologiske problemstillinger
- utforske ulike temaer innenfor anvendt psykologi, og vurdere hvordan psykologi kan anvendes i ulike yrker
- gjøre rede for hukommelse og reflektere over hva som kan påvirke hukommelsesprosessen
- beskrive ulike perspektiver på læring, reflektere over hva som hemmer og fremmer læring, og vurdere egne læringsstrategier
- drøfte sammenhengen mellom motivasjon, mestring og læring
- drøfte hvordan samspillet mellom arv og miljø har betydning for utvikling av personlighet, identitet og tilknytning
- utforske og gjøre rede for hvordan persepsjon og kognisjon virker inn på menneskets forståelse av seg selv og omverdenen
- utforske og vurdere hvordan individuelle, sosiale og psykologiske faktorer påvirker mennesket til å ta, og unnlate å ta, bærekraftige valg
- gjøre rede for psykiske kriser og drøfte mulige utfall av disse
- beskrive hovedtrekk i sansesystemets, nervesystemets og hormonsystemets oppbygning og funksjon, og utforske hvordan disse systemene sammen utgjør grunnlaget for tanker, emosjoner og atferd
- utforske og gjøre rede for hvordan evolusjonpsykologi forklarer menneskets tanker, emosjoner og atferd
- beskrive hvordan bruk av rusmidler hos ungdom og unge voksne påvirker hjernens funksjon og reflektere over hvordan bruk av rusmidler kan påvirke psykisk helse og livskvalitet
- drøfte konsekvenser av stress, vurdere betydningen av sårbarhet og resiliens og reflektere over hvordan man kan forebygge negative stressreaksjoner

Link til læreplanen: [Kompetansemål etter psykologi 1 - Læreplan i psykologi \(PSY01-03\) \(udir.no\)](#)

På neste side finner du et fagvalgsskjema som må fylles ut og sendes meg innen 18. august 2023.

Med vennlig hilsen

Gro Bendiktsen

Avdelingsleder Studiespesialisering+påbygging

FAGVALG – Påbygging til generell studiekompetanse

skoleåret 2023/24

Svar fagvalg.

Innsendingsfrist: **fredag 18. august 2023**

Bodø videregående skole

v/avdelingsleder Studiespesialisering Gro Bendiktsen

E-post: groben@vgs.nfk.no

Navn:	Fødselsdato:
Noen har hatt ekstra matematikk i YFF. Kryss av om du har hatt ekstra Matematikk ☐	Eventuelle andre påbyggingsfag som du har fullført:
Tidligere utdanningsprogram på Vg1:	Tidligere utdanningsprogram på Vg2:
Skole:	Skole:
Fagbrev ☐ Fagområde:	Dersom du har fagbrev, trenger du ikke velge programfag.

For de som trenger ett fag:

Ønsker faget

Alternativt

For de som trenger to fag:

Ønsker fagene og

Alternativt og

Jeg har fagbrev og trenger ingen programfag ☐